ހަދިޔާގެ ނަމުގައި ވިއަސް ރިޝްވަތު ހަރާމް ވާނެ
ހަދިޔާގެ ބަދަލުގައި ބާތިލު ކަމެއް ކުރަން ޖެހޭ ނަމަ އެއީ ހަދިޔާއެއް ނޫން.
اله
ޑރ. ސަޢުދު ޢަލީ،
މިހާރު : 22 މާޗް 2019 - 17:21
އިސްލާމީ މުޖުތަމައުތަކުން މިއަދު ފެންނަ ނޭދެވޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އެއްކަމަކީ އިސްލާމްދީން އެކަމަކަށް ހިތްވަރުދޭ ރަނގަޅު
ކަމެއް ކަމުގައިވާ ހަދިޔާ ދިނުމުގެ ނަމުގައި އިސްލާމްދީން ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ރިޝްވަތު ދިނުމާއި ރިޝްވަތު ހިފުމެވެ. މިކަން
މިގޮތަށް އާދަވެގެން ގޮސް މިއަދު ބައެއް މީހުންނަށް މި ދެކަމުގެ ފަރަގު ވެސް ނޭނގޭ ކަހަލަ އެވެ. އެހެންކަމުން ހަދިޔާ އާއި
ރިޝްވަތާ ދެމެދު ހުރި ފަރަގު ދެނެގަތުމަކީ މުހިންމު ކަމެކެވެ.
އިހުގެ ފިޤުހު ފޮތްތަކުގައި ރިޝްވަތަކީ ކޮބައިކަން ބަޔާން ކުރައްވަމުން އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ އެއީ ތިމާ ބޭނުންވާ ގޮތަށް
ހުކުމެއް ކުރުމަށް ނުވަތަ ބޭނުންވާ ގޮތަށް މައްސަލައެއް އަނބުރާލުމަށް ހާކިމަށް ނުވަތަ އެނޫނަސް ބާރެއް ލިބިގެންވާ ފަރާތަކަށް
ދެވޭ މުދަލެއް ކަމަށެވެ. މިތަނުގައި ރިޝްވަތު ގުޅުވާލާފައި އެވަނީ ހުކުމް ކުރުމުގައި ހާކިމަށް ނުވަތަ ޤާޟީ އަށް ދެވޭ އެއްޗެއްގެ
ގޮތުގަ އެވެ. ސަބަބަކީ ރިޝްވަތުގެ ތެރެއިން އެންމެ ނުބައިކަން ބޮޑު ރިޝްވަތަކީ އެއީ ކަމުގައިވާތީ އެވެ. ނަމަވެސް ރިޝްވަތަކީ
ހަމައެކަނި ފަނޑިޔާރުގެ ތަކުން ނިންމާ މައްސަލަތާ ގުޅުން ހުރި އެއްޗެއް އެކަންޏެއް ނޫނެވެ. ހައްގު ނޫން ކޮންމެ އެއްޗެއް

ނުވަތަ ކަމެއް ހޯދައިގަތުމަށް ނުވަތަ ފަހުން ލިބެންޖެހޭ އެއްޗެއް ކުރިން ހޯދައިގަތުމަށް ބަދަލެއްގެ ގޮތުގައި ދެވޭ ކޮންމެ އެއްޗެއް
ވެސް ވާނީ ރިޝްވަތަށެވެ. މިސާލަކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ކުރިމަތިލާފައިވާ ބައެއްގެ ތެރެއިން ގާބިލުކަމާއި އަމާނާތްތެރިކަމުގެ
ގޮތުން ބަލާއިރު މިއިން ޝަރުތެއް ފުރިހަމަ ނުވާ މީހަކަށް ނުވަތަ ޝަރުތު ފުރިހަމަ ވިއަސް އެންމެ ހައްގުކަން ބޮޑު ނޫން
މީހަކަށް ވޯޓު ދިނުމަށްޓަކައި ދެވޭ އަގުހުރި ކޮންމެ އެއްޗެއް ވެގެން ދާނީ ރިޝްވަތު ކަމުގަ އެވެ. އެންމެ ހައްގު މީހާ އަށް ވޯޓު
ހޯދަން ރިޝްވަތު ނުދީ ވާން ނެތިއްޖެ ހާލަތެއްގައި ޟަރޫރަތަށްޓަކައި ރިޝްވަތު ދިނުން ހުއްދަވާނެ ކަމަށް ބައެއް ޢިލްމުވެރިން
ވިދާޅުވިއަސް މި ހާލަތުގައި ވެސް ރިޝްވަތު ހިފާމީހާ އެކުރަނީ ހަމަ ހަރާމް ކަމެއްކަމަށް އެ ބޭކަލުން އެއްބަސްވެ ވަޑައިގަންނަވަ
އެވެ. ވީމާ މިއިން އެނގެނީ މިފަދަ ހާލަތެއްގައި ވެސް ރިޝްވަތު ހިފައިގެން ނުވާނެ ކަމެވެ.
މިސާލަކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ކުރިމަތިލާފައިވާ ބައެއްގެ ތެރެއިން ގާބިލުކަމާއި އަމާނާތްތެރިކަމުގެ ގޮތުން ބަލާއިރު މިއިން
ޝަރުތެއް ފުރިހަމަ ނުވާ މީހަކަށް ނުވަތަ ޝަރުތު ފުރިހަމަ ވިއަސް އެންމެ ހައްގުކަން ބޮޑު ނޫން މީހަކަށް ވޯޓު ދިނުމަށްޓަކައި
ދެވޭ އަގުހުރި ކޮންމެ އެއްޗެއް ވެގެން ދާނީ ރިޝްވަތު ކަމުގަ އެވެ.
އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް ގޮތުގައި ރިޝްވަތު ދިނުމާއި ރިޝްވަތު ހިފުމަކީ اله ނަހީކުރައްވާފައިވާ ނުބައިކަން ބޮޑު ފާފައެކެވެ.
މީސްތަކުންގެ މެދުގައި ބާތިލު ގޮތުގައި މުދާތައް ނުކެއުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމަށް ފަހު ދެން އަންގަވަނީ ފާފަވެރިގޮތުގައި
މީސްތަކުންގެ މުދާތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ކެއުމަށްޓަކައި ހާކިމުންނަށް އެމުދަލުން ބައެއް ނުދިނުމަށެވެ. (އަލްބަޤަރާ)188.
ތަފްސީރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި މިއީ ރިޝްވަތުގެ ވާހަކަ އެވެ. އަނެއްކޮޅުން ބަލާއިރު ރިޝްވަތަކީ ހަރާމް ގޮތުގައި މުދާ
ކެއުމެވެ. ޔަހޫދީންގެ ތެރެއިން މުނާފިގުންގެ ނުބައި އަމަލުތައް، އަލްމާއިދަތު ސޫރަތުގެ 62 ވަނަ އާޔަތުގައި، ބަޔާން ކުރައްވަމުން
އޭގެ ތެރޭގައި "ސުޙުތު" ކެއުން ވެސް ބަޔާން ކުރައްވާފައިވެ އެވެ. ތަފްސީރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި ސުޙުތަކީ
ރިޝްވަތެވެ. ނުވަތަ ރިޝްވަތަކީ ސުޙުތުގެ އެއް ބާވަތެކެވެ.
އިބްނު ޢުމަރު ރިވާކުރައްވާފައިވާ ހަދީސެއްގައިވާ ގޮތުން ސުޙުތު ކައިގެން ހަށިގަނޑުގައި ޖަހާފައިވާ މަހަށް އެންމެ އައުލާކަން
ބޮޑުވެގެންވަނީ ނަރަކައިގެ އަލިފާނެވެ. ސުޙުތަކީ ކޮބައިތޯ ސުވާލު ކުރެވުމުން ކީރިތި ރަސޫލާ، ޞައްލަاله ޢަލައިހި ވަސައްލަމް،
ހަދީސް ކުރެއްވެވީ އެއީ ހުކުމް ކުރުމުގައި ރިޝްވަތު ކެއުން ކަމުގަ އެވެ. އެހެން ހަދީސެއްގައި އެކަލޭގެފާނު ބަޔާން ކުރައްވަނީ
ރިޝްވަތު ދޭމީހާ އާއި ރިޝްވަތު ހިފާ މީހާ އާއި އެކަމުގައި މެދުވެރިއަކަށްވާ މީހާ އަށްވެސް اله ލަޢުނަތް ލައްވާނެ ކަމަށެވެ.
ޔަހޫދީންގެ އަތުން ޖިޒީ ނެންގެވުމަށް ޢަބްދުاله ބުނު ރަވާޙަތު ފޮނުވުނު ހިނދު ޔަހޫދީން ރަވާޙަތުގެ ފާނަށް ރިޝްވަތު ހުށަހެޅި
އެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވީ "ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަހުށަހަޅާ ރިޝްވަތަކީ ސުޙުތެވެ. ތިމަން ބޭކަލުން ސުޙުތު ކައި
"
ނޫޅެމުއެވެ.
ސުޙުތަކީ ކޮބައިތޯ ސުވާލު ކުރެވުމުން ކީރިތި ރަސޫލާ، ޞައްލަاله ޢަލައިހި ވަސައްލަމް، ހަދީސް ކުރެއްވެވީ އެއީ ހުކުމް
ކުރުމުގައި ރިޝްވަތު ކެއުން ކަމުގަ އެވެ. އެހެން ހަދީސެއްގައި އެކަލޭގެފާނު ބަޔާން ކުރައްވަނީ ރިޝްވަތު ދޭމީހާ އާއި ރިޝްވަތު
ހިފާ މީހާ އާއި އެކަމުގައި މެދުވެރިއަކަށްވާ މީހާ އަށްވެސް اله ލަޢުނަތް ލައްވާނެ ކަމަށެވެ.
ރިޝްވަތަކީ މިފަދަ ބޮޑު ފާފައެއް ކަމުގައި އިސްލާމް ދީން ބަލަނީ މީގެ ސަބަބުން މުޖުތަމައު ފަސާދަވެގެން ދާތީ އެވެ.
ދޮގުހެދުމާއި މަކަރު ހެދުމާއި އޮޅުވާލުން ފަދަ ކަންކަމަށް މަގުފަހިވާތީ އެވެ. އަދި އެއީ ވަކި ބަޔަކަށް ނުހައްގުން ކަންކަން

ކޮށްދިނުމާއި އަދުލު އިންސާފު ނެތިދިއުމާއި މީސްތަކުންގެ ހައްގުތަކަށް އަރައިގަތުން އޭގައި އެކުލެވޭ ކަމަކަށް ވާތީ އެވެ.
މިކަންކަމުގެ އިތުރުން އާންމު އަޚުލާގު ފާސިދުވެ މީސްތަކުންގެ ޟަމީރުތައް ޚަރާބުވާ ކަމަކަށް ވާތީ އެވެ.
ރިޝްވަތަކީ މިފަދަ ނުބައި ކަމަކަށް ވާއިރު ހަދިޔާގެ ނަމުގައި ރިޝްވަތު ދިނުމުން އޭގެ ނުބައިކަން ވަކިން ބޮޑުވެގެންދެ އެވެ.
ސަބަބަކީ ހަދިޔާ އަކީ ހަލާލު އެއްޗެއް ކަމަށް ވުމެވެ. ހަދިޔާ އަކީ އެކުވެރިކަމާއި އެކަކު އަނެކަކަށް އޮންނަ ލޯތްބާއި ގާތްގުޅުން
ދެމެހެއްޓުމަށްޓަކައި ދެވޭ އެއްޗެއް ކަމަށް ވުމެވެ. އޭގައި ހައްގު ނޫން ގޮތުގައި ހުކުމެއް ކުރުމެއް ނުވަތަ ހައްގު ނޫން ކަމެއް
ކޮށްދިނުމެއް ނުވަތަ ފަސްކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އިސްކުރުމެއް ނުވަތަ އިސްކުރަން ޖެހޭ ކަމެއް ފަސްކުރުމެއް ފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް
ބަދަލެއްގެ ގޮތުގައި ކޮށްދިނުމެއް ނޯންނާނެ އެވެ. ހަދިޔާ ދިނުމަކީ ކީރިތި ރަސޫލާ ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރު އަޅުއްވާ ކަމެކެވެ.
އެކަލޭގެފާނު ހަދީސް ކުރައްވަނީ އެއީ މީސްތަކުންގެ މެދުގައި ލޯބި އިތުރުވާނެ ކަމެއް ކަމަށެވެ. އަދި ހަދިޔާއެއްގެ ގޮތުގައި
ކިތަންމެ އާދައިގެ އެއްޗެއް މީހަކު ދިން ނަމަވެސް އެ ރައްދު ނުކޮށް ހިފުމަށެވެ. އެހެންވެ އެކަލޭގެފާނު ވެސް ހަދިޔާ ގަބޫލުފުޅު
ކުރެއްވެވި އެވެ. ހަދިޔާ އަކީ މީސްތަކުންގެ ހިތްތަކުން ހަސަދަ އާއި ރުޅިވެރިކަން ފިލުވާލާ އެއްޗެއް ވެސް މެއެވެ. ހަދިޔާ
ދިނުމަކީ މިހާ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި ވިއަސް އެ ހަދިޔާގެ ބަދަލުގައި ބާތިލު ކަމެއް ކުރަން ޖެހޭ ނަމަ އެއީ ހަދިޔާއެއް ނޫނެވެ.
އަދިކިއެއްތަ، ހަދިޔާއެއްގެ ބަދަލެއްގެ ގޮތުގައި ތިމާ އަދާ ކުރަން ޖެހޭ ވާޖިބެއް އަދާ ކުރަން ޖެހޭ ނަމަވެސް އެއީ ހަދިޔާއެއް
ނޫނެވެ. އެވާނީ ރިޝްވަތަށެވެ. އެއަށް ހަދިޔާ އޭ ނުވަތަ ސަޔެކޭ ކިޔަސް ނުވަތަ އެހެން ކޮންމެ ނަމެއް ކިޔަސް އެވާނީ ހަމަ
ރިޝްވަތަށެވެ.
ހަދިޔާގެ ބަދަލުގައި ބާތިލު ކަމެއް ކުރަން ޖެހޭ ނަމަ އެއީ ހަދިޔާއެއް ނޫނެވެ. އަދިކިއެއްތަ، ހަދިޔާއެއްގެ ބަދަލެއްގެ ގޮތުގައި ތިމާ
އަދާ ކުރަން ޖެހޭ ވާޖިބެއް އަދާ ކުރަން ޖެހޭ ނަމަވެސް އެއީ ހަދިޔާއެއް ނޫނެވެ. އެވާނީ ރިޝްވަތަށެވެ. އެއަށް ހަދިޔާ އޭ ނުވަތަ
ސަޔެކޭ ކިޔަސް ނުވަތަ އެހެން ކޮންމެ ނަމެއް ކިޔަސް އެވާނީ ހަމަ ރިޝްވަތަށެވެ.
ރިޝްވަތާއި ހަދިޔާގެ ފަރަގު ވަރަށް ސާފުކޮށް ކީރިތި ރަސޫލާގެ ހަދީސަކުން ދޭހަވެ އެވެ. އެއީ އަޒަދު ގަބީލާގެ މީހުން އަތުން
ޒަކާތް ނަންގަވަން އެކަލޭގެފާނު ވެރިޔަކު ފޮނުއްވެވި ހިނދު އެބޭކަލަކު ޒަކާތް ޖަމާ ކުރައްވައި ގެންނެވި މުދަލުގެ ތެރެއިން "މިއީ
ތިމަންނާ އަށް އެމީހުން ދިން އެއްޗެކޭ" ވިދާޅުވެ ބައެއް ނެންގެވުމުން ކޯފާވެ ވަޑައިގެން ވިދާޅުވި ބަސްފުޅެވެ. އެކަލޭގެފާނު
ހަދީސް ކުރެއްވީ "އޭނާ އޭނާގެ މަންމަގެ ގޭގައި އިން ނަމަ އެ މީހުން އައިސް އޭނާ އަށް އެ ބައި ދޭނެ ހެއްޔޭ" އެވެ. މި
ހަދީސްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އިމާމް ޣަޒާލީ ވިދާޅުވަނީ ހަދިޔާ އާއި ރިޝްވަތު ވަކި ކުރުމަށްޓަކައި ބަލާނީ ވެރިކަމެއް ނުވަތަ
ހުކުމެއް ކުރުމުގެ ބާރެއް ލިބިފައިވާ މީހަކުގެ ކިބައިން އެބާރު ނެތިދާ ހިނދެއްގައި ވެސް ލިބެމުންދާ ނުވަތަ ލިބިދާނެ ހަދިޔާއެއް
ކަމަށް ވޭތޯ އެވެ. އެހެން ކަމަށް ވާނަމަ އެއީ ހަދިޔާއެއް ކަމަށެވެ. އެހެން ނޫން ނަމަ އެއީ ރިޝްވަތު ކަމަށެވެ. މާނައަކީ އެ
ހަދިޔާ އަކީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ވެރިކަމެއްގެ ނުވަތަ ބާރެއްގެ ބޭނުން ހިފައިގެން ނާޖާއިޒު މަންފާއެއް ލިބިގަތުމަށް ދިން އެއްޗެއް
ކަމުގައި ނުވާ ނަމަ އެއީ ހަދިޔާ އެކެވެ.
ރިޝްވަތަކަށް ނުވާނީ ވޯޓާ ގުޅުވުމެއް ނެތި ދާއިރާ އަށް ކުރިމަތި ލިޔަސް ނުލިޔަސް ވޯޓު ދިނަސް ނުދިނަސް ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނާ މެދު އޮންނަ އެކުވެރިކަމާއި ގާތްގުޅުން ކަށަވަރު ކުރުމަށްޓަކައި އަބަދުވެސް ހަދިޔާދޭ އުސޫލުން ދޭ ހަދިޔާއެއް ކަމަށް
ވާނަމަ އެވެ.

މިމޭރުމުން ބަލާއިރު ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް ހަދިޔާ ދެވިދާނެ އެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ޤާޟީންނާއި ވެރިންނަށް ދޭ ހަދިޔާ އެއީ
ރިޝްވަތު ކަމަށް ބައެއް ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެ އެވެ. މިގޮތުން ޢުމަރުބުނު ޢަބްދުލް ޢަޒީޒަށް ހަދިޔާއެއް އެރުވުނު ހިނދު އެ
ރައްދު ކުރެއްވުމުން އަރިހުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ ކީރިތި ރަސޫލާ ވެސް ހަދިޔާ ގަބޫލު ކުރައްވާ ކަމަށެވެ. އެހިނދު
ޢުމަރު ބުނު ޢަބްދުލްއަޒީޒު ވިދާޅުވީ ކީރިތި ރަސޫލާ އަށް އޭރު އެއީ ހަދިޔާއެއް ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ތިމަންނާ އަށް މިހާރު މިއީ
ރިޝްވަތު ކަމަށެވެ. އިމާމް ޣަޒާލީ ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި ވެރިންނާއި ޤާޟީންނަށް ދެވޭ ހަދިޔާގައި އެމީހުންގެ ކިބައިން އެބާރުތައް
އަޒުލު ކުރެވޭ ހިނދެއްގައި އެ ހަދިޔާ ލިބޭނެތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ ޝައްކުވާ ހާލަތްތަކުގައި އެ ހަދިޔާ އަކީ ރިޝްވަތުގެ ޝުބުހާ
އޮންނަ އެއްޗެކެވެ. އެހެންކަމުން އެއިން ދުރުހެލިވާން ޖެހޭނެ ކަމަށެވެ.
އިންތިޚާބު ތަކާ ގުޅުވައިގެން ހަދިޔާ ދިނުމަކީ ވަރަށް ގިނަބަޔަކު ގެންގުޅޭ އާދަ އެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެ ހަދިޔާ ދެނީ އެ
ހަދިޔާގެ ބަދަލެއްގެ ގޮތުގައި އެމީހަކަށް ވޯޓު ދޭން ކަމަށް ވާނަމަ (އެމީހަކީ ވޯޓު ލިބުން އެންމެ ހައްގު މީހާ ކަމުގައި ވިއަސް) އެ
ހަދިޔާ އަކީ ރިޝްވަތެވެ. ރިޝްވަތަކަށް ނުވާނީ ވޯޓާ ގުޅުވުމެއް ނެތި ދާއިރާ އަށް ކުރިމަތި ލިޔަސް ނުލިޔަސް ވޯޓު ދިނަސް
ނުދިނަސް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާ މެދު އޮންނަ އެކުވެރިކަމާއި ގާތްގުޅުން ކަށަވަރު ކުރުމަށްޓަކައި އަބަދުވެސް ހަދިޔާދޭ އުސޫލުން
ދޭ ހަދިޔާއެއް ކަމަށް ވާނަމަ އެވެ. ނަމަވެސް ހިތާމައަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިކަން އޮޅުވާލައި ހަދިޔާގެ ނަމުގައި
ރިޝްވަތު ދެމުން ދިއުމެވެ. ވީމާ ރިޝްވަތުގެ ނުބައި ފާފައިން އެންމެން ދުރުހެލިވުމަށްޓަކައި ރިޝްވަތާއި ހަދިޔާގެ ފަރަގު
ކޮންމެހެން ދެނެގަންނަން ޖެހެ އެވެ. އަދި ރިޝްވަތު ދިނުމާއި ރިޝްވަތު ހިފުމުން ދުރުހެލިވެ اله އަށް ބިރުވެތިވާން ޖެހެ އެވެ.

ދުސްތޫރީ ނިޒާމު އިސްލާމީ މަންހަޖާ އެއްގޮތް ކުރުން
ދުސްތޫރީ ނިޒާމު އިސްލާމްވަންތަ ކުރުވުމަށްޓަކައި އިސްލާމީ އިލްމުވެރިންނާއި ސިޔާސީ ފަރާތްތަކާއި މާއްދީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގާބިލުކަން ލިބިގެންވާ ފަރާތްތަކުން
އިސްވެ މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހޭ. -- މިހާރު ފައިލް ފޮޓޯ
اله
ޑރ. ސަޢުދު ޢަލީ،
މިހާރު : 05 އެޕްރީލް 2019 - 12:07
އިސްލާމީ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ހަޔާތުގެ އެކި ކަންކަމުން ދީން އެއްފަރާތްކޮށް ދީނަކީ ހަމައެކަނި ފަރުދީ ގޮތުން ކޮންމެ
މީހަކު اله އާ މެދު ބާއްވަން ޖެހޭ ގުޅުމެއް ކަމުގައި ހަދަން ދުނިޔޭގެ އިސްތިޢުމާރީ ބާރުތަކުން މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދެ އެވެ.
އަސްކަރީ އިސްތިއުމާރު ނިމުނު ކަމުގައި ވިއަސް އެ ބާރުތަކުގެ އަހުލުވެރިން ބޭނުންވާ މާއްދީ އަދި ސިޔާސީ މަންފާތައް
ހޯދުމަށްޓަކައި ފިކުރީ އަދި ސަގާފީ އިސްތިއުމާރުގެ ވަކިތަކުން މުސްލިމުން މިންޖެއް ނުވެ އެވެ. އެހެންކަމުން މި ހާލަތުން
ސަލާމަތްވެ ދިރިއުޅުމުގެ ކަންކަމާއި ދީނަކީ އެކައްޗެއް ކަމަށް ހެދުމަށް މުސްލިމުން ގަދައަޅައި މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހެ އެވެ.
މިގޮތަށް މަސައްކަތް ކުރުމުގައި އެންމެ އިސް ދައުރެއް އަދާކުރަން ޖެހޭ ބަޔަކީ ޢިލްމުވެރިންނާއި ޢިލްމު ހޯދުމަށް މަސައްކަތް
ކުރަމުންދާ ދަރިވަރުންނާއި ދީނަށް ގޮވާލާ މީހުންނާއި ސިޔާސީ ގޮތުންނާއި މާލީ ގޮތުން ބާރުވެރިކަން ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކެވެ. އަދި
މިކަމަށްޓަކައި މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ވަރަށް މުހިންމު ދެ ހަތިޔާރެއްގެ ބޭނުން ހިފަން ޖެހެ އެވެ. އެއީ ޢިލްމާއި ޢަމަލެވެ.
މިދެކަންތައް އެކީގައި އޮތުން ލާޒިމެވެ. މިތަނުގައި ޢިލްމޭ ބުނާ ބަހުގެ މުރާދަކީ އެ ޢިލްމެއްގެ ސަބަބުން ހިތްތަކުގައި ހަގީގީ

އީމާންކަން ވަރުގަދަ ކުރާ ޢިލްމެވެ. ދުނިޔޭގައިވާ އެހެން ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ވުރެ ބޮޑަށް اله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ އާއި
އިސްލާމްދީން ދެކެ ލޯބިވުން ވަރުގަދަ ކުރާ ޢިލްމެވެ. މިފަދަ ޢިލްމެއް ކަމުގައި ވާނީ އިސްލާމްދީން އޭގެ ހަގީގަތުގައި ދެނެގަނެވޭ
ކަމުގައިވާ ނަމަ އެވެ. ދީނުގެ ނައްޞުތައް އޭގެ މަތިމަތިން ފެންނަ މާނަތަކުގެ އިތުރަށް އިސްލާމީ އެންމެހާ އުސޫލުތަކާއި
ހަމަތަކުގެ އަލީގައި އަދި ދުނިޔޭގައި ކަންހިނގާގޮތްވެސް އެނގިގެން ދޭހަ ކުރެވޭ ދޭހައެއް ކަމުގައި ވާނަމަ އެވެ.
ބަވަނަ ކުރުމުގެ ނަމުގައި ހަމައެކަނި ވަކި ބައެއްގެ ފިކުރުތަކާއި ޚިޔާލުތައް އެއީ އެންމެންނަށް އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް
ދައުވާކޮށް ސެކިއުލާ ނިޒާމު ނުވަތަ ލާދީނިއްޔަތާއި ލިބެރަލް ޑިމޮކްރެސީ އާއި ޤައުމިއްޔަތާއި މިނޫންވެސް އެހެން ފިކުރުތައް
ފަތުރަން މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދާއިރު މިފިކުރުތަކާ މެދު މުސްލިމުން ހޭލުންތެރި ކުރުމަކީވެސް ހަމަކޮންމެހެން ކުރަން ޖެހޭ
މަސައްކަތެކެވެ.
ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތަކުން ދީން ވަކިކުރުމަށްޓަކައި ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކުގެ ހަގީގަތް ދެނެގަތުމަކީ ވެސް މުހިންމު ކަމެކެވެ.
މިގޮތުން އިސްތިއުމާރީ ބާރުތަކުން މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން އެކި މީސްމީހުން ލައްވާ ކުރުވަމުންދާ މަސައްކަތްތަކާއި މަކަރުވެރި
ގޮތުގައި އެބައިމީހުން ކުރަމުން ގެންދާ ކަންކަމުގެ ހަގީގަތްތައް ވެސް ދެނެގަންނަން ޖެހެ އެވެ. މީގެ އިތުރުން ސެކިއުލަރިޒަމް
އާއި ގްލޯބަލައިޒޭޝަން އާއި މިނޫންވެސް މިފަދަ އެހެން ގޮވާލުންތަކުގައި ހިމެނޭ އިސްލާމްދީނާ ފުށުއަރާ ކަންކަމަކީ ކޮބައިތޯ އާއި
އެފަދަ ދައުވާތަކުގައި ހިމެނޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން މުސްލިމުންނަށް މަންފާއެއް ހޯދިދާނެ ކަންކަމަކީ ކޮބައިތޯ ވެސް ވަރަށް
ރަނގަޅަށް ދެނަގަންނަން ޖެހެއެވެ.
މިކަންކަން ދެނެގަނެ އިލްމުވެރިވުމަށް ފަހު އިލްމުވެރިންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވެގެން ވަނީ މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި އިސްލާމީ
ހޭލުންތެރިކަން އިތުރު ކުރުމެވެ. މި ހޭލުންތެރި ކުރުވުމަކީ ހަމައެކަނި ދީނީ ސައްހަ އަގީދާއެއް ބިނާކުރުމަށް ނުވަތަ ދީނީ
ޢިބާދާތުތަކަށް އަހުލުވެރި ކުރުވުމަށް އޮންނަ ހޭލުންތެރި ކުރުވުމެއް ކަމުގައި ވެގެން ނުވާނެ އެވެ. އޭގެ އިތުރުން ދިރިއުޅުމުގެ
ހަޔާތާ ގުޅުންހުރި ހުރިހާ މައުޟޫޢު ތަކެއްގައި އިސްލާމީ ނަޒަރުން ބަލާލެވި މީސްތަކުން ހޭލުންތެރި ކުރުވަން ވެސް މަސައްކަތް
ކުރަން ޖެހޭނެ އެވެ. މިގޮތުން އިސްލާމްދީނާ ސިޔާސަތާ ހުރި ގުޅުމާއި އިސްލާމްދީނާއި އިގުތިސާދާ ހުރި ގުޅުމާއި އިސްލާމްދީނާއި
އިޖުތިމާއީ ކަންކަމާއި ހުރި ގުޅުމާއި އިސްލާމްދީނާއި ސިއްހީ ކަންކަމާ ހުރި ގުޅުމާއި މިހެންގޮސް މިފަދަ އެތައް މައުޟޫޢެއްގައި
މީސްތަކުން ހޭލުންތެރި ކުރުވުމަށް މީޑިއާގެ ތަފާތު ވަސީލަތްތައް ބޭނުން ކުރަން ޖެހޭނެ އެވެ.
އިސްލާމީ ޢިލްމުތައް ފަތުރައި މުސްލިމުން ހޭލުންތެރި ކުރުވުމަށް އާންމުކޮށް ކުރެވޭ މަސައްކަތުގެ އިތުރުން ލާދީނީ ނިޒާމު
ފެތުރުނަ ނުދިނުމަށްޓަކައި މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ އަނެއް މުހިންމު ކަމަކީ މުސްލިމުންގެ ތައުލީމީ ނިޒާމު އިސްލާމްވަންތަ
ކުރުމެވެ. މާނައަކީ ތަޢުލީމީ ފަލްސަފާ އާއި އަމާޒާއި މަގުސަދުތަކާއި ޢިލްމުގެ މަސްދަރުތަކާއި މަންހަޖުތަކުގައި އެކުލެވެން ޖެހޭ
ބައިތަކާއި ކިޔަވައިދިނުމާއި މިފަދަ ހުރިހާ ކަމެއްގައިވެސް އިސްލާމީ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކަށް ތަބާވުމާއި މިހަމަތަކާ ފުށުއަރާ
ކަންކަމުން މުޅި ނިޒާމު ސަލާމަތް ކުރުމެވެ.
ބަވަނަ ކުރުމުގެ ނަމުގައި ހަމައެކަނި ވަކި ބައެއްގެ ފިކުރުތަކާއި ޚިޔާލުތައް އެއީ އެންމެންނަށް އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް
ދައުވާކޮށް ސެކިއުލާ ނިޒާމު ނުވަތަ ލާދީނިއްޔަތާއި ލިބެރަލް ޑިމޮކްރެސީ އާއި ޤައުމިއްޔަތާއި މިނޫންވެސް އެހެން ފިކުރުތައް
ފަތުރަން މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދާއިރު މިފިކުރުތަކާ މެދު މުސްލިމުން ހޭލުންތެރި ކުރުމަކީވެސް ހަމަކޮންމެހެން ކުރަން ޖެހޭ

މަސައްކަތެކެވެ. މީގެ އިތުރުން މުސްލިމުންގެ އަގު ވައްޓާލުމަށްޓަކައި އޮޅުވާލެވިގެން ދެކެވޭ ވާހަކަތަކަށް ނުވަތަ ޝުބުހަތްތަކަށް
ރައްދު ދިނުމަކީވެސް ކުރަން ޖެހޭ މުހިންމު މަސައްކަތެކެވެ. ސަބަބަކީ މިފަދަ ވާހަކަތަކަށް ރައްދު ނުދެވޭ ނަމަ މުސްލިމުންގެ
ތެރެއިން ކޮންމެވެސް ބަޔަކަށް އިސްލާމްދީނުގެ ހުރި ފުރިހަމަކަން ނޭނގި ދިއުން އެކަށީގެންވާތީ އެވެ.
އިސްލާމީ ޢިލްމުތައް ފަތުރައި މުސްލިމުން ހޭލުންތެރި ކުރުވުމަށް އާންމުކޮށް ކުރެވޭ މަސައްކަތުގެ އިތުރުން ލާދީނީ ނިޒާމު
ފެތުރުނަ ނުދިނުމަށްޓަކައި މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ އަނެއް މުހިންމު ކަމަކީ މުސްލިމުންގެ ތައުލީމީ ނިޒާމު އިސްލާމްވަންތަ
ކުރުމެވެ. މާނައަކީ ތަޢުލީމީ ފަލްސަފާ އާއި އަމާޒާއި މަގުސަދުތަކާއި ޢިލްމުގެ މަސްދަރުތަކާއި މަންހަޖުތަކުގައި އެކުލެވެން ޖެހޭ
ބައިތަކާއި ކިޔަވައިދިނުމާއި މިފަދަ ހުރިހާ ކަމެއްގައިވެސް އިސްލާމީ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކަށް ތަބާވުމާއި މިހަމަތަކާ ފުށުއަރާ
ކަންކަމުން މުޅި ނިޒާމު ސަލާމަތް ކުރުމެވެ. މިލިޔުން ޚާއްޞަ ކޮށްލާފައި މިވަނީ ދުސްތޫރީ ނިޒާމު އިސްލާމީ މަންހަޖާ އެއްގޮތް
ކުރުމުގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާތީ ތަޢުލީމީ ނިޒާމާ ބެހޭ ތަފްސީލުތަކަށް ނުދާނަމެވެ.
މުސްލިމުންގެ ދުސްތޫރީ ނިޒާމު އިސްލާމީ މަންހަޖާ އެއްގޮތް ކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމަކީ ލާދީނީ ނިޒާމު ފެތުރުނަ
ނުދިނުމަށްޓަކައި ހަމަ ކޮންމެހެންވެސް ކުރަން ޖެހޭ ކަމެކެވެ. އިސްލާމީ ތާރީޚުން އެނގޭ ގޮތުގައި މުސްލިމުންގެ އެންމެ ފުރަތަމަ
ދައުލަތް ކަމުގައިވާ މަދީނާގައި ކީރިތި ރަސޫލާ، ޞައްލަاله ޢަލައިހި ވަސައްލަމް، އުފެއްދެވި ދައުލަތުން ފެށިގެން ކުރީގެ ހުރިހާ
ޒަމާންތަކެއްގައި ވެސް މުސްލިމުންގެ ދުސްތޫރީ ނިޒާމުގެ އެންމެ އިސް މަސްދަރަކީ އިސްލާމީ މަންހަޖެވެ.
މުސްލިމުންގެ ދުސްތޫރީ ނިޒާމު އިސްލާމީ މަންހަޖާ އެއްގޮތް ކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމަކީ ލާދީނީ ނިޒާމު ފެތުރުނަ
ނުދިނުމަށްޓަކައި ހަމަ ކޮންމެހެންވެސް ކުރަން ޖެހޭ ކަމެކެވެ. އިސްލާމީ ތާރީޚުން އެނގޭ ގޮތުގައި މުސްލިމުންގެ އެންމެ ފުރަތަމަ
ދައުލަތް ކަމުގައިވާ މަދީނާގައި ކީރިތި ރަސޫލާ، ޞައްލަاله ޢަލައިހި ވަސައްލަމް، އުފެއްދެވި ދައުލަތުން ފެށިގެން ކުރީގެ ހުރިހާ
ޒަމާންތަކެއްގައި ވެސް މުސްލިމުންގެ ދުސްތޫރީ ނިޒާމުގެ އެންމެ އިސް މަސްދަރަކީ އިސްލާމީ މަންހަޖެވެ. މިގޮތުން މަދަނީ
ކަންކަމާއި ޖިނާއީ ކަންކަމާއި އާއިލީ ކަންކަމާއި މި ނޫން ވެސް ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ މައިދާންތަކަށް ފެތޭ އެންމެހާ ގާނޫނުތަކުގެ
އެންމެބޮޑު ބަޔަކީ އިސްލާމީ ޝަރީއަތެވެ. އަދި ޒަމާނާއި ތަނަށް ރިއާޔަތް ކުރުމަށްޓަކައި ކަމުގެ އަހުލުވެރިންގެ އިޖުތިހާދު ތަކުގެ
އަލީގައި ހަދަމުން ދިޔަ ގާނޫނުތައް ވެސް ހެދެމުން ދިޔައީ އިސްލާމީ ޝަރީއަތް އަސާސެއް ކަމުގައި ބަލައިގެންނެވެ.
ވެރިންނާއި ރައްޔިތުން ވެސް އިސްލާމީ ޝަރީއަތަށް ލޯބިކޮށް އެއަށް ގަދަރުކުރި އެވެ. ކޮންމެ ހުކުމެއް ކުރުމުގައި ވެސް އިސްލާމީ
ޝަރީއަތުން ފަތުވާ ލިބިގަތެވެ. އިސްލާމީ ހުކުމް ފިޔަވައި އެހެން ހުކުމެއް ނުވަތަ އިސްލާމީ އުސޫލުތައް ފިޔަވައި އެހެން
އުސޫލުތަކެއް އަސާސަކަށް ހެދުމަށް މީހަކު ފިކުރެއް ވެސް ނުކުރެ އެވެ. އެގޮތުގައި މުސްލިމް ވެރިންނާއި ރައްޔިތުން ދެމިތިބީ
އެމީހުންގެ ޢަޤީދާ އެގޮތަށް ނިޔާކުރާތީ އެވެ. اله ބާވައިލެއްވި ޝަރީއަތް ފިޔަވައި އެހެން އެއްޗަކުން ހުކުމްކުރާ ބަޔަކީ ފާސިޤުން
ކަމުގައި ނުވަތަ އަނިޔާވެރިން ކަމުގައި ނުވަތަ ކާފިރުން ކަމުގައި ވާނެކަން ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި އަންގަވާފައިވާތީ އެވެ.
(އަލްމާއިދަތު)47-44.
އިސްލާމީ ހުކުމް ފިޔަވައި އެހެން ހުކުމެއް ނުވަތަ އިސްލާމީ އުސޫލުތައް ފިޔަވައި އެހެން އުސޫލުތަކެއް އަސާސަކަށް ހެދުމަށް
މީހަކު ފިކުރެއް ވެސް ނުކުރެ އެވެ. އެގޮތުގައި މުސްލިމް ވެރިންނާއި ރައްޔިތުން ދެމިތިބީ އެމީހުންގެ ޢަޤީދާ އެގޮތަށް ނިޔާކުރާތީ

އެވެ. اله ބާވައިލެއްވި ޝަރީއަތް ފިޔަވައި އެހެން އެއްޗަކުން ހުކުމްކުރާ ބަޔަކީ ފާސިޤުން ކަމުގައި ނުވަތަ އަނިޔާވެރިން ކަމުގައި
ނުވަތަ ކާފިރުން ކަމުގައި ވާނެކަން ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި އަންގަވާފައިވާތީ އެވެ. (އަލްމާއިދަތު)47 -44.
މިކަން މިގޮތަށް އޮތް ކަމުގައި ވިއަސް މިއަދު މުސްލިމުންގެ ދުސްތޫރީ ނިޒާމުތައް ލާދީނީ ކުރެވެމުންދާ ކަމީ ހިތާމަ ހުރި
ކަމެކެވެ. އެހެންވެ އެކަމަށް ފުރުސަތު ނުދިނުމަށް މުސްލިމުން މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހެ އެވެ. މީގެ މާނައަކީ އެހެން މީހުންގެ
ދުސްތޫރީ ނިޒާމުތަކުގައިވާ މުސްލިމުންނަށް މަންފާ ކުރާނެ ކަންކަމުގައި ނުހިފުމެއް ނޫނެވެ. އެއިން ފައިދާ ލިބިގަތުމަކީ
މުސްލިމުން ކުރަން ޖެހޭ ކަމެކެވެ. އެކަމަކު މުސްލިމުންގެ ހުރިހާ ކަމެއް ރޭވުމުގައި ވެސް އަސާސަކަށް ވާންޖެހޭނީ އިސްލާމީ
ޝަރީއަތް ކަމަށް ވާތީ މުސްލިމުންގެ ދުސްތޫރީ ނިޒާމު ވެސް އެކުލަވާލަން ޖެހޭނީ އިސްލާމީ މަންހަޖާ އެއްގޮތަށެވެ. މިގޮތުން
އިސްލާމީ މަންހަޖާ އެއްގޮތަށް ދުސްތޫރީ ނިޒާމު ރޭވުމަށްޓަކައި މުސްލިމުން ސަމާލުކަން ދޭންޖެހޭ މުހިންމު ކަންތައްތަކަށް
ސަމާލުކަން ދޭން ވާނެ އެވެ.
މިގޮތުން ދުސްތޫރީ ނިޒާމު އިސްލާމްވަންތަ ކުރުވުމަށްޓަކައި އިސްލާމީ އިލްމުވެރިންނާއި ސިޔާސީ ފަރާތްތަކާއި މާއްދީ އެހީތެރިކަން
ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގާބިލުކަން ލިބިގެންވާ ފަރާތްތަކުން އިސްވެ މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހޭނެ އެވެ. މި މަސައްކަތުގައި އާންމުންގެ
އެއްބާރުލުން ވަރަށް މުހިންމެވެ. މިގޮތުން މިކަމަށް ތާއީދު ކުރުމާއި، ދުސްތޫރީ ނިޒާމުގައި އިސްވެ ހަރަކާތްތެރިވާން އެކަށޭނަ
އިސްލާމީ ތަސައްވުރެއް ލިބިފައިވާ މީހުން ބިނާކުރުމުގައި ހިއްސާ ވެވިދާނެ އެވެ. އަދި މިއިން ދާއިރާއެއްގައި މަސައްކަތް ކުރަން
މީހުންނަށް ފުރުސަތު ދިނުމުގައި އާންމުންނަށް ލިބޭ ފުރުސަތުގައި، އެބަހީ އިންތިޚާބުތަކުގައި، ލާދީނީ ފިކުރުގެ މީހުންނަށް އެފަދަ
ފުރުސަތެއް ނުދިނުމަށް ވެސް މަސައްކަތް ކުރެވިދާނެ އެވެ. މިއީ އިސްލާމް ދީނަށްޓަކައި ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ.

މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ޚާއްޞަ ސިފަތައް
اله
ޑރ. ސަޢުދު ޢަލީ،
މިހާރު : 19 އެޕްރީލް 2019 - 10:15
ކީރިތި ޤުރުއާނުން އެނގޭ ގޮތުގައި އިސްލާމީ އުންމަތަކީ މެދުމިނުގެ އުންމަތެވެ. އެ އުންމަތުގެ މީހުން ތިބެން ޖެހެނީ
ސީދާވެގެންވާ މަގުގަ އެވެ. މި މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގަކީ އެއަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ސިފަތަކެއް ލިބިގެންވާ މަގެކެވެ. މި
ސިފަތަކުގެ ސަބަބުން ލިބޭ މަންފާތަކެއް ވެއެވެ. މި މަންފާތައް ލިބިގަނެ އުންމަތަށް ލިބިފައިވާ މެދުމިންވަންތަކަން
ދެމެހެއްޓުމަށްޓަކައި މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ޚާއްޞަ ސިފަތައް ދެނެގަތުން މުހިންމެވެ.
މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ޚާއްޞަ އެއް ސިފައަކީ އަދުލުވެރިކަމެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީއަތުގައި އަދުލުވެރި ކަމަކީ ހެކިވެރިންގެ
ހެކި ގަބޫލުކުރުމަށާއި ވެރިކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޝަރުތުތަކުގެ ތެރޭ ހިމެނޭ ކަމެކެވެ. އަދި އިސްލާމީ
އުންމަތަކީ މެދުމިނުގެ އުންމަތެއްކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އާޔަތުގައިވާ "ވަސަޠިއްޔަތު" ގެ މާނައަކީ އަދުލުވެރިކަން ކަމުގައި
ތަފުސީރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެ އެވެ. އަދުލުވެރިކަމުގެ ހަގީގީ މާނައަކީ އިދިކޮޅު ނުވަތަ ދެކޮޅުން ބައްދަލުކުރާ ދެކަމެއްގެ މެދުގައި
އެއްވެސް ވަކި އަތަކަށް ގެއްލުމެއް ނުވަތަ މަންފާއެއް ވިއަސް ނުވާނެ ގޮތަށް އެދެމެދުގައި ވަޒަން ހިފެހެއްޓުމެވެ. ދެ ފަރާތަށް
ވެސް ހައްގުވާ ކަންކަން އިންސާފުވެރި ގޮތުގައި ލިއްބައިދިނުމެވެ. މިގޮތުން އަދުލުވެރިކަމަކީ މެދުމިނުގެ ނިޒާމަށް ލިބިފައިވާ
އެންމެ މުހިންމު ސިފަ އެވެ. މިސިފައިގެ ސަބަބުން އެންމެންނަށް ވެސް އިންސާފު ހޯދައިދެވެ އެވެ.
މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ޚާއްޞަ އެއް ސިފައަކީ އަދުލުވެރިކަމެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީއަތުގައި އަދުލުވެރި ކަމަކީ ހެކިވެރިންގެ
ހެކި ގަބޫލުކުރުމަށާއި ވެރިކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޝަރުތުތަކުގެ ތެރޭ ހިމެނޭ ކަމެކެވެ. އަދި އިސްލާމީ
އުންމަތަކީ މެދުމިނުގެ އުންމަތެއްކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އާޔަތުގައިވާ "ވަސަޠިއްޔަތު" ގެ މާނައަކީ އަދުލުވެރިކަން ކަމުގައި
ތަފުސީރު އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެ އެވެ.
މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ދެވަނަ ސިފައަކީ ސީދާވުމެވެ. އެއީ ލެނބުމާއި އަތްއަތަށް ޖެހުން ފަދަ ކަންކަމުން ސަލާމަތްވެ
ސީދާވެގެން ހުރުމެވެ. ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ސޫރަތުލް ފާތިޙާގައި އެވާ "ސީދާވެގެންވާ ތެދުމަގު" ގެ މާނައަކީ ތަފުސީރު އިލްމުވެރިން
ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި ސީދާކަން ގެއްލިފައިވާ މަގުތަކުގެ މެދުގައި ސީދަލަށް އޮންނަ މަގެވެ. ނުވަތަ ދެ ނުކުތާއަކަށް ގުޅާލެވޭ ބައިވަރު
ރޮނގުތަކެއް އަޅާއިރު އޭގެ ތެރެއިން މެދުގައި އެއްވެސް ލެންބުމެއް ގުދުކަމެއް ނެތި ސީދާ ސީދަލަށް ގުޅާލެވިފައިވާ ރޮނގެވެ.
އެއީ ސީދާކަން ލިބިގެންވާ މެދުމިނުގެ މަގެވެ. ވީމާ މެދުމިނުގެ އުންމަތުގެ މީހުންނަކީ ސީދާވެގެންވާ މަގުގައި ތިބެން އަބަދުވެސް
މަސައްކަތްކުރަން ޖެހޭ ބައެކެވެ. އެހެންވެ މުސްލިމުން ކޮންމެ ދުވަހަކު މަދުވެގެން 17 ފަހަރު ސީދާވެގެންވާ ތެދުމަގަށް
މަގުދެއްކެވުމަށް އެދެންޖެހެ އެވެ. އަދި މިއާ އެކު ސީދާނޫން މަގުތަކުން ދާން ބޭނުން ނުވާކަން ހާމަކުރަން ޖެހެއެވެ.
މިހެންވެ މުސްލިމުން اله ގެ ޙަޟްރަތުން އެދެނީ اله އެބަޔަކަށް ނިއުމަތް ދެއްވި މީހުން (އެބަހީ اަلهއށް އީމާންވީ މީހުން) ގެ
މަގެވެ. اله ގެ ކޯފާ އެބަޔަކަށް ލިބުނު މީހުން (އެބަހީ ޔަހޫދީން) ގެ މަގާއި اله އެބަޔަކު ގެއްލެނި ކުރެއްވެވި މީހުން (އެބަހީ

ނަޞާރާއިން) ގެ މަގެއް ނޫނެވެ. މި ދެބައިމީހުންގެ މަގު ސީދާ ނުވީ މި ދެބައިމީހުންނަށް اله ބާވާލެއްވި ޝަރީއަތަށް އެމީހުން
ކިޔަމަންނުވުމާއި އަދި އެއަށް ބޭނުން ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި އޭގެ ފަހުން ސީދާވެގެންވާ މަގު (އެބަހީ
އިސްލާމް ދީން) އައުމުން އެ ގަބޫލު ނުކުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ވަރަށް ގިނަ ކަންކަމުގައި މި ދެބައިމީހުން
ކޮންމެވެސް އެއްކޮޅަކަށް ވަނީ ހައްދުފަހަނައަޅާ ގޮސްފަ އެވެ. މިގޮތުން ޔަހޫދީން، اله ގެ ނަބިއްޔުން ގަތުލުކުރި އިރު ނަސާރާ
އިން اله ގެ ނަބިއްޔަކު އިލާހެއް ކަމުގައި ބެލި އެވެ. ޔަހޫދީން، ހުއްދަތަކެތި ހަރާމް ކުރުމުގައި ހައްދުފަހަނައެޅި އިރު ނަސާރާ
އިން، ހުއްދަނޫން ތަކެތި ހަލާލު ކުރުމުގައި ހައްދުފަހަނައެޅި އެވެ. ޔަހޫދީން، މާއްދިއްޔަތުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައި ދިޔަ އިރު
ނަސާރާ އިން، ރޫހާނިއްޔަތުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައި ދިޔަ އެވެ. މިދެބައިމީހުންގެ ހައްދުފަހަނައެޅުމާ ހިލާފަށް އިސްލާމް ދީން
މަގުދައްކަނީ ސީދާވެގެންވާ މަގަށެވެ. އެއީ މެދުމިނުގެ މަގެވެ.
ޔަހޫދީން، ހުއްދަތަކެތި ހަރާމް ކުރުމުގައި ހައްދުފަހަނައެޅި އިރު ނަސާރާ އިން، ހުއްދަނޫން ތަކެތި ހަލާލު ކުރުމުގައި
ހައްދުފަހަނައެޅި އެވެ. ޔަހޫދީން، މާއްދިއްޔަތުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައި ދިޔަ އިރު ނަސާރާ އިން، ރޫހާނިއްޔަތުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައި
ދިޔަ އެވެ. މިދެބައިމީހުންގެ ހައްދުފަހަނައެޅުމާ ހިލާފަށް އިސްލާމް ދީން މަގުދައްކަނީ ސީދާވެގެންވާ މަގަށެވެ. އެއީ މެދުމިނުގެ
މަގެވެ.
މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ތިންވަނަ ޚާއްސަ ސިފައަކީ މެދުމިނަކީ ހެޔޮކަމުގެ ދަލީލެއް ކަމުގައި ވެގެން ވުމެވެ.
މާއްދިއްޔަތުގައި ވެސް އަދި މައުނަވިއްޔަތުގައި ވެސް މާތްކަމާއި ހެޔޮކަން ލިބިފައިވަނީ މެދުމިނަށެވެ. ކަރުގައި އަޅާ ފަށެއްގައި
ވެސް އެންމެ އަގު ބޮޑު ބަޔަކީ އޭގެ މެދުގައިވާ ފަށުފުލެވެ. ގައުމެއްގެ ރައީސަކީ ވެސް އެގައުމެއްގެ އެހެން އެންމެން ތާބާވާން
އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަށް ފެންނަ މީހާ އެވެ. ކަންކަން ކުރުމުގައި ވެސް މެދުމިނަކީ އެންމެ ހެޔޮ ގޮތެވެ. އެހެންވެ އަރަބިންގެ
ހިކުމަތްތެރި ބަހެއްގައި ވެސް ވަނީ އެންމެ ހެޔޮ ގޮތަކީ މެދުމިނުގެ ގޮތް ކަމުގަ އެވެ. މެދުމިން އުންމަތެއް ކަމުގައި ލެއްވީމޭ
އޮންނަ ބަސްފުޅުގައިވާ "ވަސަޠަން" ގެ މުރާދު ކަމުގައި އިބްނު ކަޘީރު ވިދާޅުވަނީ އެއީ ހެޔޮކަން ލިބިގެންވުން ކަމަށެވެ.
ޤުރައިޝުންނަކީ އަރަބިންގެ ތެރެއިން މެދުމިނުގައިވާ ބައެކޭ ބުނާ ބަހުގެ މުރާދަކީވެސް ނަސަބުގެ ގޮތުންނާއި ތަނުގެ ގޮތުން
އެންމެ ހެޔޮ މީހުން ކަމަށް ވުމެވެ. ކީރިތި ރަސޫލާ، ޞައްލަاله ޢަލައިހި ވަސައްލަމް، އަކީ އެކަލޭގެފާނުގެ ގައުމުގެ މީހުންގެ
ތެރެއިން މެދުމިނުގެ ސާހިބާ ކަމުގައިވެސް ބުނެވެނީ އެންމެ ހެޔޮ މީހާއޭ ބުނަން ވެގެންނެވެ. ނަމާދުތަކުގެ ތެރެއިންވެސް އެންމެ
ހެޔޮ ނަމާދަކީ މެދު ނަމާދު ކަމުގައި އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެ އެވެ.
މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ހަތަރުވަނަ ޚާއްސަ ސިފައަކީ އެ މަގަށް އަމާންކަން ލިބިގެންވުމެވެ. އެހެނީ އަބަދުވެސް މެދަކީ
އެންމެހާ ނުރައްކާތަކުން އެންމެ ސަލާމަތްތެރިކަން ލިބޭ ހިސާބު ކަމަށްވާތީ އެވެ. މެދަކީ ވަށައިގެން އެތައް ފަށަލައަކުން ހިމާޔަތް
ކުރެވިގެންވާ ސަރަހައްދެކެވެ. ހަމަ މިފަދައިން މައުނަވީ ކަންކަމުގައި ވެސް މެދުމިނުގައިވާ ކަމަކީ އަރިމަތީގައި ހުންނަ ކަންކަމަށް
ވުރެ ސަލާމަތް ކަމާއި ރައްކާތެރިކަން ލިބިގެންވާ ކަންކަމެވެ. ވީމާ އެކިއެކި ނިޒާމުތަކުގައި ވެސް ދިރިއުޅުމުގެ މަންހަޖުތަކުގައި
ވެސް އުންމަތްތަކުގައި ވެސް މެދުމިން ވެގެންދާނީ އެންމެ އަމާން ކަން ލިބިގެންވާ ބަޔަށެވެ.
އެއްވެސް ފަރާތަކަށް، އެބަހީ ދީނަށް ތަބާވުމުގައި ވިއަސް އަދި ދީނާ ދުރަށް ދިމުމުގައި ވިއަސް ހައްދުފަހަނައި ގޮސްގެން ނުވާނެ
އެވެ. ހައްދުފަހަނައަޅައިފި ނަމަ އެއީ ސީދާމަގުން ބޭރަށް ދިއުމެވެ.

މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ފަސްވަނަ ޚާއްސަ ސިފައަކީ މެދުމިނުގެ މަގަށް ބާރުވެރިކަން ލިބިގެންވުމެވެ. އެހެނީ
ގިނަކަންކަމުގައި ނުވަތަ ގިނަ އެއްޗެތީގައި އޭގެ ބާރު އެންމެ ވަރުގަދައަށް ހުންނަނީ އޭގެ މެދުގައެވެ. މިސާލަކަށް އިންސާނެއްގެ
ދިރިއުޅުމަށް ބަލާއިރުވެސް ޒުވާން ކަމަކީ ޅަކަމާއި މުސްކުޅި ކަމާ ދެމެދު އަންނަ މަރުހަލާ އެކެވެ. އެންމެ ހަކަތަ ހުންނަ މަރުހަލާ
އެވެ. ނުވަތަ އިރަށް ބަލާއިރު ވެސް އޭގެ ހޫނުކަން އެންމެ ވަރުގަދަ ވަނީ ދުވާލުގެ މެދުވަގުތުގަ އެވެ.
މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގުގެ ހަވަނަ ޚާއްސަ ސިފައަކީ މެދުމިންވުމުގައި އެއްބައިވަންތަކަން ރަމްޒު ކުރުމެވެ. އެހެނީ މެދަކީ
ހުރިހާ އެއްޗެއް ގުޅި އެކަތިގަނޑަކަށްވާ ތަނެވެ. އެއާ ޚިލާފަށް އަރިމަތިތައް ކިތަންމެ ތަފާތުވެފައި އެހާމެ ގިނަވިއަސް އެކައްޗާ
އަނެކައްޗާ ނުއެއް ގުޅޭނެ އެވެ. އެހެންވެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ވެސް އެއްބައި ކުރުވައި ގުޅުވައިދޭ މަރުކަޒަކީ މެދެވެ. މާއްދީ
އެއްޗެއްސާއި ކަންކަމުގައި މި ގުޅުމާއި އެއްބައިވަންތަ ކުރުވުން އޮންނަ އިރު މައުނަވީ ކަންކަމުގައިވެސް މިގުޅުން އޮވެ އެވެ.
މިސާލަކަށް ފިކުރުތަކަށް ބަލާއިރު ހަރުކަށި ހުރިހާ ފިކުރެއްގައި ވެސް މެދުމިނާ ގުޅުންހުރި ކޮންމެވެސް ބައިތަކެއް ހުންނާނެ އެވެ.
އެކަމަކު އެފަދަ އެހެން ހަރުކަށި ފިކުރަކާ އެއްގޮތްވާ ކަންކަން ގިނަފަހަރު ނުހުންނާނެ އެވެ. އެހެންކަމުން އެ ފިކުރުތައް
އެއްބައިވަންތައެއް ނުވާނެ އެވެ. އިސްލާމީ ފިކުރަކީ އެހެން ހުރިހާ ފިކުރުތަކެއްގައި ވެސް ހިމެނޭ އެންމެ ހެޔޮ އަދި އެންމެ
މުހިންމު ބައިތައް އެކުލެވޭ ފިކުރު ކަމަށް ވާތީ އެއްބައިވަންތަ ކުރުމުގެ ގާބިލުކަން ލިބިގެންވެ އެވެ.
މެދުމިންވެގެންވާ ސީދާ މަގަށް މިފަދަ ޚާއްސަ ސިފަތައް ލިބިގެންވާ ހިނދު މި ސީދާ މަގުގައި ދެމިތިބުމަށް މުސްލިމުން ގަދައަޅައި
މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހޭނެ އެވެ. އަދި މި ސީދާ މަގަށް ލިބިގެންމިވާ މެދުމިންވުމުގެ ޚާއްޞަ ސިފަތައް އެގޮތުގައި ދަމަހައްޓަން
މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހޭނެ އެވެ. އެއްވެސް ފަރާތަކަށް، އެބަހީ ދީނަށް ތަބާވުމުގައި ވިއަސް އަދި ދީނާ ދުރަށް ދިމުމުގައި ވިއަސް
ހައްދުފަހަނައި ގޮސްގެން ނުވާނެ އެވެ. ހައްދުފަހަނައަޅައިފި ނަމަ އެއީ ސީދާމަގުން ބޭރަށް ދިއުމެވެ.